

Förvaltningsutskottet

Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2025

Till kulturutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2025 (B 20/2025 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för utlåtande till kulturutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Jasmiina Jokinen, justitieministeriet
- polisinspektör Jari Pajunen, inrikesministeriet
- ledande sakkunnig Linda Viitala, inrikesministeriet
- lagstiftningsråd, enhetschef Maarit Huotari, finansministeriet
- specialsakkunnig Elina Takamäki, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Markku Mölläri, finansministeriets avdelning för styrning av välfärdsområdena
- specialsakkunnig Elina Kettunen, social- och hälsovårdsministeriet
- folktingssekreterare Christina Gestrin, Svenska Finlands folkting
- expert Johanna Lindholm, Finlands Kommunförbund
- jurist Annika Korpela, Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- sametinget
- Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata
- Institutet för de inhemska språken
- Helsingfors stad
- Närpes stad
- HUS-sammanslutningen
- Lapplands välfärdsområde
- Västra Nylands välfärdsområde
- Egentliga Finlands välfärdsområde
- Finlands Dövas Förbund rf
- SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Inledning

Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2025 innehåller aktuell information om språkförhållandena i Finland, de strukturer som stöder de språkliga rättigheterna, de administrativa förändringarnas inverkan på språkgrupperna samt erfarenheter av hur de språkliga rättigheterna tillgodoses hos myndigheterna. Förvaltningsutskottet granskar berättelsen med avseende på sitt eget ansvarsområde bland annat med avseende på förvaltningsspråk, digitalisering och de tvåspråkiga välfärdsområdena. I sitt utlåtande tar utskottet också upp den svenskspråkiga utbildningen av polismän, räddningspersoner och nödcentraloperatörer.

Förvaltningsspråket

Det framgår av berättelsen att användningsområdet för Finlands nationalspråk, finska och svenska, har krympt inom olika samhällsområden och att den allt vanligare användningen av engelska har inverkat på detta. Förvaltningsutskottet anser att det är viktigt att utveckla båda nationalspråken. Utöver språkundervisning och språkutbildning är det med tanke på de praktiska språkkunskaperna väsentligt att språket används aktivt. Utskottet betonar också språkets kvalitet. Man bör se till att ett gott allmänspråk och det språk som behövs inom dess olika användningsområden bevaras och tryggas i fråga om båda nationalspråken.

Enligt utredning till förvaltningsutskottet finns det utmaningar när det gäller att tillhandahålla service på svenska både på kommunal och statlig nivå. Myndigheternas kännedom om språklagstiftningen upplevs ha försvagats. Utskottet anser att eventuella utvecklingsbehov i fråga om språklagen (423/2003) också bör bedömas som ett eget projekt med beaktande av förvaltningsreformerna och den snabba digitaliseringen. Förvaltningsutskottet betonar dessutom att bestämmelser om de språkliga rättigheterna och skyldigheterna för landskapet Åland finns i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Landskapet Åland är enspråkigt svenskt.

En annan utmaning är det ringa antalet svenskspråkiga anställda vid myndigheterna och den allmänna försämringen av kunskaperna i svenska i samhället. Svenskan har en stark ställning som det andra nationalspråket i lagstiftningen, men i praktiken kräver förverkligandet av de svenskspråkigas språkliga rättigheter planmässighet och åtgärder av myndigheterna. Förvaltningsutskottet har ovan hänvisat till utbildning och vikten av att använda språket. Rekryteringen av språkkunnig personal medför också utmaningar. När resurserna är begränsade har det föreslagits att den språkliga servicen kunde förbättras till exempel genom att kartlägga personalens språkkunskaper och utnyttja dem så effektivt som möjligt med hjälp av språkplanering.

Förvaltningsutskottet välkomnar att utvecklingen av artificiell intelligens och teknik ger nya möjligheter att trygga de språkliga rättigheterna och förbättra servicen, till exempel genom tolkning som baserar sig på artificiell intelligens eller med hjälp av översättningsverktyg. Enligt utskottets uppfattning behövs det fortfarande granskning och kvalitetskontroll av översättningar som producerats med artificiell intelligens, särskilt i myndighetstexterna. Det lagprojekt som nämns i berättelsen och som är under beredning och gör det möjligt att i större utsträckning än för

Utlåtande FvUU 6/2026 rd

närvarande utnyttja artificiell intelligens i myndigheternas rådgivning är för närvarande på remiss.

Berättelsen lyfter på många ställen fram att lag- och myndighetsspråket är svårbegripligt. Enligt berättelsen är den största utmaningen i fråga om de finskspråkiga tjänsterna den språkliga tillgängligheten, såsom användningen av ett tydligt språk och beaktandet av behovet av lättläst språk, men också i fråga om svenska språket noteras tillgängligheten, såsom lättläst svenska. Förvaltningsutskottet konstaterar att det nationella genomförandet av EU-lagstiftningen har bidragit till att lagspråket är svårbegripligt och påverkat terminologin i förvaltningsspråket. Utskottet anser att satsningar på ett bra språk kan effektivisera myndigheternas arbete och generera besparingar samt förbättra kundservicen. Ett begripligt lagspråk är viktigt för både förvaltningen och medborgarna och ökar förtroendet för den offentliga förvaltningen.

De strama tidtabellerna och de knappa resurserna för lagberedningen återspeglas särskilt i de svenska författningstexterna. Översättningsprocessen präglas av brådska och det finns inte alltid tillräckligt med tid för att granska de svenskspråkiga propositionerna, vilket leder till skillnader mellan de svensk- och finskspråkiga lagförslagen. Propositionsmotiven kan vara vacklande i båda språkversionerna. Utmaningar i fråga om svenska språket har också funnits i de begäranden om utlåtande som publicerats i tjänsten Lausunto.fi. Det är viktigt att tillgodose tillräckliga resurser för lagberedningen, anser utskottet.

Utskottet anser att både den nationella styrningen vid ministerierna och till exempel Institutet för hälsa och välfärd (THL) i sitt eget arbete bör ta hänsyn till båda nationalspråken. Till exempel i fråga om tvåspråkiga välfärdsområden har det ansetts väsentligt att tillfällen som hänför sig till tillämpningen av lagstiftningen ordnas på båda nationalspråken och att det nationella materialet finns tillgängligt på båda nationalspråken. I anslutning till samiska språklagen har utskottet gjorts uppmärksam på behovet av att förtydliga översättningsansvaret till exempel i fråga om räddningsväsendets riksomfattande verksamhet och material som Institutet för hälsa och välfärd producerar för riksomfattande bruk.

Bestämmelser om skyldigheten att främja finskt och finlandssvenskt teckenspråk finns i teckenspråklagen (359/2015). Lagen har ökat medvetenheten om det finlandssvenska teckenspråkets existens och särskilda behov, men dess ställning är fortfarande svagare än det finskspråkiga teckenspråkets. Allmänt taget har det ansetts finnas rum för förbättring när det gäller ordnandet av teckenspråkstolkning och tolktjänsten på teckenspråk. Myndigheternas information på teckenspråk anses ha blivit bättre, men i myndighetstexterna och till exempel i händelserapporterna bör det tydligare än för närvarande anges om ärendet endast gäller det ena teckenspråket eller båda. Enligt uppgift från social- och hälsovårdsministeriet genomför ministeriet våren 2026 tillsammans med välfärdsområdena en enkät om tillgången till social- och hälsovårdstjänster på teckenspråk och om ordnandet av tolkning i välfärdsområdena. Enkätsvaren beaktas som en del av styrningen av välfärdsområdena.

Digitalisering av den offentliga förvaltningen

Digitaliseringen ökar inom alla delområden av samhället, och också myndighetstjänsterna och informationen överförs i allt högre grad till digitala plattformar. I enlighet med

Utlåtande FvUU 6/2026 rd

regeringsprogrammet övergår Finland stegvis till att prioritera digitala tjänster som kanal för att utträtta ärenden hos myndigheter.

Utifrån förvaltningsutskottets betänkande godkände riksdagen den 10 mars 2026 förslagen till lagstiftning om prioritering av elektronisk delgivning i myndighetsverksamhet (FvUB 1/2026 rd — RP 124/2025 rd). Regleringen handlar om att myndigheternas delgivningar i första hand ska sändas elektroniskt till de förvaltningskunders konton i meddelandeförmedlingstjänsten (Suomi.fi) som har möjlighet att ta emot elektronisk delgivning. Regeringen bereder för närvarande en proposition om privata digitala posttjänster.

Tjänsten Suomi.fi-meddelanden är tills vidare tillgänglig på finska, svenska och engelska. I tjänsten är det möjligt att läsa handlingar och meddelanden på samiska, eftersom den stöder och känner igen alfabetet och bokstavsuppsättningen hos alla samiska språk som talas i Finland. I tjänsten har man dock identifierat brister som berör samiska språk som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata kommer att rätta till i samband med att lagstiftningen träder i kraft och därefter. En del av datainnehållet i Suomi.fi-tjänsten finns tillgänglig också på teckenspråk. Vid genomförandet av reformen, såsom när man informerar om den, ska hänsyn tas till de språkliga rättigheterna och den gällande språklagstiftningen. Utskottet konstaterar att Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata endast har möjlighet att påverka språket i sina egna tjänster, innehåll och kommunikation. Varje myndighet som utnyttjar Suomi.fi-meddelanden i sin kommunikation är självständigt skyldig att se till att innehållet i de egna meddelandena är språkligt tillgängligt.

I samband med beredningen av lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019, nedan lagen om digitala tjänster) och vid senare ändringar av lagen till följd av det nationella genomförandet av det så kallade tillgänglighetsdirektivet (EU) 2019/882 har konsekvenserna av bestämmelserna i lagen om digitala tjänster för tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna bedömts. Bestämmelserna bedöms i viss mån ha positiva konsekvenser för tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna särskilt på grund av kravet på begriplighet i fråga om innehållet i digitala tjänster eller de uppgifter som lämnas. I bedömningarna har det dock ansetts att bestämmelserna inte direkt påverkar tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna, eftersom det finns särskilda bestämmelser om tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna i språklagstiftningen.

Förvaltningsutskottet konstaterar att myndigheterna enligt språklagstiftningen är skyldiga att se till att också elektroniska tjänster finns tillgängliga på nationalspråken och att klientens språkliga rättigheter tillgodoses på lika villkor oberoende av serviceform. I praktiken syns detta dock inte nödvändigtvis tydligt för kunderna och tjänsteanvändarna. I takt med att digitala tjänster utvecklas och blir mångsidigare har det upptäckts att tillämpningen av de språkliga rättigheterna på elektroniska tjänster kan kräva ytterligare anvisningar. Även om man vid lagberedningen för enhetlighetens skull bör förhålla sig restriktivt till informativa hänvisningsbestämmelser, kan det i vissa fall också behövas en sådan.

Man strävar efter att i huvudsak beakta skyldigheterna enligt språklagstiftningen inom olika förvaltningsområden när nya digitala tjänster och system skapas. Nya tjänster och system utvecklas dock fortfarande ofta i regel på finska, vilket syns i att tillgången till och kvaliteten på svenskspråkiga tjänster är sämre. Inte heller stöd eller hjälpmedel för användning av tjänster finns

Utlåtande FvUU 6/2026 rd

på lika villkor eller nödvändigtvis alls tillgängliga på andra språk än på finska. Språkaspekterna bör beaktas redan vid planeringen av projekt. Ett positivt exempel är DigiLapha-plattformen för digitala social- och hälsovårdstjänster på samiska, som utvecklats inom Lapplands välfärdsområde och där de samiska språken har beaktats redan vid konkurrensutsättningen av plattformen och där till exempel de problem med teckenuppsättning som beskrivs i avsnitt 5.3.2. i berättelsen har undvikits.

I det språkpolitiska programmet ingår en åtgärd som finansministeriet ansvarar för och enligt vilken beredningen av införandet av flera språk i befolkningsdatasystemet inleds så att det nuvarande systemet för att trygga de språkliga rättigheterna inte äventyras, med beaktande av datasäkerheten, individens skydd samt ändrings- och underhållskostnaderna. Kostnaderna för ändringarna i informationssystemen uppskattas vara betydande enligt en utredning av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. I princip kan uppgifterna i befolkningsdatasystemet vara till nytta till exempel för kommunernas statsandelssystem och för specificeringen av de språkbaserade kostnadsbehovsfaktorerna i systemet. Också i finansieringen av välfärdsområdena används samma datasystem i fråga om språkkomponenten. Som ett separat ärende konstaterar utskottet dessutom att de samiska språken i det nuvarande systemet representeras genom en symbol i stället för tre. Det lämnar myndigheterna i ovisshet om vilket av de samiska språken är personens modersmål.

I berättelsens avsnitt 5.3.3 Digitalisering och teckenspråken konstateras det att textmeddelanden i nödsituationer upplevs som ett långsamt och besvärligt sätt att ta kontakt, och möjligheten att skicka ett nödmeddelande per textmeddelande ses som en reform som blivit på hälft. Förvaltningsutskottet konstaterar att nödmeddelanden kan skickas per textmeddelande. Registreringsskyldigheten, som var en förutsättning för användning av textmeddelande, slopades den 28 juni 2025. I framtiden är det också möjligt att göra nödmeddelanden med hjälp av textning i realtid. Det att nödmeddelanden görs i form av realtidstext innebär att avsändaren och nödcentralen kommunicerar med varandra i realtid med text som förmedlas tecken för tecken. Tjänsten är avsedd i synnerhet för personer som har svårigheter med att tala eller höra, men tjänsten är ändå öppen för alla som vill göra ett nödmeddelande.

Utöver statens digitala tjänster använder en stor del av befolkningen också kommunernas och välfärdsområdenas digitala tjänster. Med beaktande av detta anser förvaltningsutskottet att det är viktigt att i språkberättelsen följa hur de språkliga rättigheterna tillgodoses i kommunernas och välfärdsområdenas digitala tjänster.

Svenskspråkig utbildning för polismän, räddningspersoner och nödcentraloperatörer

I berättelsens kapitel 6 om rättsväsendet konstateras det att polisen har dåliga kunskaper i svenska, vilket innebär att man kan bli tvungen att vänta länge på att en polisman som kan svenska kommer till platsen. Enligt berättelsen leder polisens svaga kunskaper i svenska också till att straffprocessen lätt inleds på fel språk. Förvaltningsutskottet har redan tidigare i olika sammanhang betonat behovet av såväl svenskspråkiga polismän som räddningspersoner och nödcentraloperatörer.

Utlåtande FvUU 6/2026 rd

Polisyreshögskolan är en läroanstalt med en enhetlig organisationsstruktur och ett enhetligt ledningssystem där polisens grundutbildning enligt en läroplan genomförs på två språk, finska och svenska. Polisyreshögskolan har en heltidsanställd samordnare för den svenskspråkiga utbildningen som har till uppgift att samordna planeringen, genomförandet och resurstilldelningen av den svenskspråkiga polisutbildningen. Svenskkunniga polismän utexamineras inte bara från den svenskspråkiga grundutbildningen, utan också inom den finskspråkiga polisutbildningen studerar tvåspråkiga personer. Vid utnämning till en tjänst ska språkexamen i svenska vara avlagd också för dem som utexaminerats från finskspråkig utbildning.

Ett mål i regeringsprogrammet är att öka den operativa personalen inom polisen till 8 000 årsverken före utgången av valperioden. Här ingår både finsk- och svenskspråkig personal. Antalet nybörjarplatser inom polisutbildningen bestäms årligen genom en bedömning av Polisstyrelsen och Polisyreshögskolan. För 2026 finns det 350 nybörjarplatser för utbildning på finska och 25 nybörjarplatser för utbildning på svenska. Som bäst pågår den svenskspråkiga grundutbildningen för polis som inleddes i januari 2026. Fortbildning ges årligen på svenska.

Enligt utredning till förvaltningsutskottet utför Polisstyrelsens interna revision för närvarande en intern revision av den svenskspråkiga polisutbildningen. En promemoria över utredningen ska publiceras i mars.

Enligt räddningslagen (379/2011) sköter staten yrkesutbildningen inom räddningsväsendet och övrig utbildning som hör samman med räddningsväsendet i enlighet med lagen om Räddningsinstitutet (607/2006). Inrikesministeriet har med stöd av räddningslagen också godkänt Helsingfors stads räddningsskola för att ge grundläggande yrkesutbildning inom räddningsbranschen. En svenskspråkig räddarkurs utexaminerades från Räddningsinstitutet i december 2023. Antalet räddningspersoner som utexaminerades från kursen var 14. Helsingfors stads räddningsskola inledde en svenskspråkig räddarkurs hösten 2025. Antalet studerande på kursen är 14. En regional svenskspråkig räddarkurs ordnades i Vasa 2022—2023. Utskottet noterar dessutom att genomförandet av den svenskspråkiga räddarutbildningen förutsätter tillgång till tillräckliga och uppdaterade svenskspråkiga läromedel särskilt i fråga om räddar-, underbefäls- och befälsutbildningen samt avtalsbrandkårernas utbildningsmaterial.

Räddningsinstitutet svarar för examensutbildningen för nödcentraloperatörer. Räddningsinstitutet genomför examen i samarbete med Polisyreshögskolan. I juni 2025 utexaminerades 15 nödcentraloperatörer från Räddningsinstitutets tvåspråkiga kurs för nödcentraloperatörer.

Förvaltningsutskottet har i sitt utlåtande om budgetpropositionen för 2026 (FvUU 21/2025 rd) bland annat påpekat att nödcentraloperatörer för närvarande inte utbildas tillräckligt i förhållande till behovet. Utskottet anser att det är viktigt att det finns finansiella resurser för den extra regionala kursen för nödcentraloperatörer som planeras för hösten 2026. Den extra kursen har enligt uppgift stor betydelse för att säkerställa Nödcentralverkets personalstyrka. Den regionala kursen skulle också ha en positiv inverkan på antalet svenskspråkiga nödcentraloperatörer. Dessutom betonar utskottet också i detta sammanhang vikten av att trygga den svenskspråkiga polis- och räddarutbildningen.

Utlåtande FvUU 6/2026 rd

Enligt utredning till förvaltningsutskottet genomförs tvåspråkig räddarutbildning vid behov eller vart femte år enligt Räddningsinstitutets resultatavtal för 2026—2029. Utgångspunkten är att utbildningen nästa gång genomförs år 2027. För nödcentralsoperatörer genomförs den tvåspråkiga kursen från och med 2027. Enligt Polisstyrelsens och Polisyrkeshögskolans resultatavtal för 2026 ska Polisyrkeshögskolan se till att de språkliga rättigheterna och nationalspråksstrategin tillgodoses i examens- och fortbildningen med särskild fokus på antalet och kvaliteten på svenskspråkiga utbildningar och webbkurser.

Verksamheten vid de tvåspråkiga välfärdsområdena

Ansvar för att ordna social- och hälsovården och räddningsväsendet överfördes till de nya välfärdsområdena vid ingången av 2023. I språkberättelsen för 2021 konstateras det att nästa berättelse som ett led i uppföljningen av genomförandet av statsrådets social- och hälsovårdsreform bör bedöma reformens konsekvenser för det praktiska tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna inom social- och hälsovårdstjänsterna och räddningstjänsterna. I den nu aktuella berättelsen för 2025 ges en översikt över läget för de svenskspråkiga och samiskspråkiga tjänsterna i välfärdsområdena. Förvaltningsutskottet anser i likhet med berättelsen att vårdreformen som helhet fortfarande är för ny för en heltäckande bedömning av språkkonsekvenserna. I kommande utredningar kan man med fördel bedöma även samarbetsområdena, om de i tillräcklig grad tar hänsyn till naturliga språkgränser och hur det påverkar tillgången till tjänster på kundens eget modersmål, finska eller svenska.

Social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet och inrikesministeriet genomförde 2025 en extern bred halvtidsutvärdering av välfärdsområdesreformen (Statsrådets publikationer 2026:16). Syftet med utvärderingen var att inhämta information om hur målen för reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet har uppnåtts under de första verksamhetsåren. Vid bedömningen har man också beaktat de förändringar i omvärlden som väsentligt har påverkat genomförandet av reformen. Sådana är till exempel den allmänna ekonomiska utvecklingen och de regionala utgångspunkterna för servicebehovet.

Förvaltningsutskottet konstaterar att differentieringen mellan välfärdsområdena har ökat i fråga om både verksamhet och ekonomi. I samband med finansieringsmodellen för välfärdsområdena har man främst fokuserat på sättet att beräkna servicebehovet, men väsentliga är också bestämningsfaktorerna, såsom tvåspråkighet, inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål och samiskspråkighet. Finansieringsmodellen för välfärdsområdena utvecklas stegvis i enlighet med riktlinjerna i regeringsprogrammet för statsminister Orpo.

Vid ramförhandlingarna den 23 april 2025 gjordes det en skrivning om att tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna och tillgången till tjänster i tvåspråkiga välfärdsområden skulle granskas särskilt vid styrförhandlingarna med välfärdsområdena 2025. Enligt utredning från social- och hälsovårdsministeriet har tillgången till svenskspråkiga tjänster och personal lyfts fram som ett förhandlingstema i de tvåspråkiga välfärdsområdena, Helsingfors och HUS-sammanslutningen. Tillgången till svenskspråkiga tjänster och främjandet av de språkliga rättigheterna har enligt ministeriet utvecklats positivt och bland annat digitala tjänster, distanstjänster och tjänster i hemmet kan tillhandahållas bättre på svenska än tidigare. Många välfärdsområden står dock

Utlåtande FvUU 6/2026 rd

fortfarande inför tjänstebranschspecifika utmaningar när det gäller tillgången till tvåspråkiga tjänster, tillgodoseendet av rättigheterna och rekryteringen (av bl.a. läkare och vårdare).

Också välfärdsområdena har fäst förvaltningsutskottets uppmärksamhet vid bristen på svenskspråkig personal. Enligt utskottet är det viktigt att det i Finland utbildas tillräckligt med yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården och räddningsväsendet som kan svenska. Tillräckliga språkkunskaper är också en fråga om patient- och klientsäkerhet. I fråga om räddningspersoner och nödcentraloperatörer hänvisar utskottet dessutom till det som sägs ovan.

Som en del av Programmet för ett gott arbete enligt regeringsprogrammet har utvandring och återflyttning av personal inom social- och hälsovården (inklusive sjukskötare, läkare och närvårdare) utretts 2010—2024. I Statistikcentralens utredning har man inte beaktat modersmålet hos dem som har flyttat, och på basis av det nuvarande kunskapsunderlaget finns det inga närmare uppgifter om deras modersmål. Enligt de siffror om antalet utvandrare och återflyttare per år som utskottet fått ser det dock ut som om fler representanter för de nämnda yrkesgrupperna skulle ha flyttat från Finland till utlandet än återvänt.

Vid ramförhandlingarna våren 2025 förutsattes det dessutom att social- och hälsovårdsministeriet utarbetar en utredning om tillgången till svenskspråkiga tjänster i välfärdsområdena. Utredningen avses bli publicerad i juni 2026.

Samarbete mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena

De tvåspråkiga välfärdsområdena ska enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) ingå ett samarbetsavtal för att garantera att de svenskspråkigas språkliga rättigheter tillgodoses inom social- och hälsovården. Avtalet har varit i kraft sedan början av 2025. Avtalet gäller arbetsfördelning och samarbete i fråga om sådana svenskspråkiga tjänster vars anordnande förutsätter samarbete mellan välfärdsområdena utifrån hur krävande eller ovanlig tjänsten är eller hur stora kostnader den medför. Egentliga Finlands välfärdsområde svarar för samordningen vid utarbetandet av samarbetsavtalet mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena. Västra Nylands välfärdsområde ska stödja utvecklandet av de svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänsterna i hela landet. De tvåspråkiga välfärdsområdena har ett eget samarbetsnätverk.

Enligt utredning till förvaltningsutskottet har samarbetsstrukturerna etablerats under det första året. Egentliga Finlands välfärdsområde har sammanställt en gemensam uppföljningsrapport utifrån välfärdsområdenas och Helsingfors stads rapportering och arbetet i nätverksgruppen för samarbetsavtalet. Serviceavtal har i första hand ingåtts inom den svenskspråkiga funktionshinderservicen. Enligt rapporten befinner sig samarbetet fortfarande i utvecklingsfasen och behöver utvidgas till fler tjänster. Rapporten har lämnats till nationalspråknämnderna och för kännedom till social- och hälsovårdsministeriet.

Utifrån inkommen utredning delar utskottet berättelsens uppfattning om att samarbetsavtalets möjligheter ännu inte har utnyttjats fullt ut. Utskottet konstaterar att avtalet har varit i kraft endast en kort tid och att samarbetet fortfarande håller på att bildas. De ändringar som skett i lagstiftningen under det senaste året kan ha bidragit till att praxis ännu inte har etablerats.

Utlåtande FvUU 6/2026 rd

Utskottet anser det vara viktigt att det goda samarbetet i nätverksgruppen fortsätter och utvecklas. Också kännedomen om avtalet kan behöva stärkas inom organisationerna.

Förvaltningsutskottets uppmärksamhet har fästs vid att samarbetsavtalet kan vara förenat med fler tjänster än vad serviceavtalets volym skulle ge anledning att anta. En del av de tjänster som säljs och köps baserar sig på tidigare förbindelser som ingåtts före social- och hälsovårdsreformen eller på enskilda kunders betalningsförbindelser. Det har inte i alla fall ansetts nödvändigt att införliva tjänsterna i samarbetsavtalet. Detta har identifierats i samarbetsavtalets nätverksgrupp och hänför sig delvis också till avtalsparternas avtalshanteringsystem. Enligt utskottets uppfattning har dessa omständigheter dock inget direkt samband med avtalets karaktär som ramavtal.

Enligt social- och hälsovårdsministeriets utredning kartlades hösten 2025 ingångna serviceavtal och nya samarbetsmöjligheter där välfärdsområdena kan köpa och sälja svenskspråkiga tjänster till varandra. Enligt utredningen går man igenom samarbetsavtalet i förhandlingar med tvåspråkiga välfärdsområden hösten 2026.

Förvaltningsutskottet anser att Västra Nylands välfärdsområde, som stöder utvecklingen av de svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänsterna i hela landet, och Lapplands välfärdsområde, som stöder utvecklingen av de samiskspråkiga social- och hälsovårdstjänsterna, bör tillförsäkras tillräckliga resurser för skötseln av dessa lagstadgade specialuppgifter.

Nationalspråksnämnderna och samiska språknämnden

I de tvåspråkiga välfärdsområdena finns en nationalspråksnämnd enligt lagen om välfärdsområden (611/2021) och i den samiska regionen en samisk språknämnd. Nämnderna ska bland annat följa tillgången till och kvaliteten på tjänster på minoritetsspråket i välfärdsområdet och bedöma vilka konsekvenser välfärdsområdesfullmäktiges beslut har för tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna. Till nämndens uppgifter hör också att lägga fram förslag för regionstyrelsen om hur de språkliga tjänsterna kan utvecklas.

Förvaltningsutskottet anser att lagen om välfärdsområden ger en tillräcklig grund för utvecklingen av verksamheten. Det väsentliga är en fungerande uppföljning av tjänsternas kvalitet. Enligt berättelsen har det åtminstone tills vidare inte fastställts jämförbara indikatorer för uppföljningen av hur de språkliga rättigheterna tillgodoses, varvid varje nämnd genomför uppföljningen på sitt eget sätt. Utskottet anser att uppföljningen av kvaliteten på den språkliga servicen bör standardiseras mellan olika välfärdsområden. Enhetliga mätare gör det möjligt att jämföra tjänsternas kvalitet också mellan välfärdsområdena. Ett enhetligt mätningssätt ger också en tillförlitlig helhetsbild av välfärdsområdenas språkliga tjänster.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottet föreslår

att kulturutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FvUU 6/2026 rd

Helsingfors 12.3.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mauri Peltokangas saf
medlem Tiina Elo gröna
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Juha Hänninen saml
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Anna Kontula vänst
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Saku Nikkanen sd
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Juha Viitala sd
medlem Paula Werning sd
medlem Ben Zyskowicz saml
ersättare Henrik Vuornos saml.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.